

Herr Sleeman kommer

Hjalmar Bergman

www.dramadirekt.com

Detta verk skyddas av Upphovsrättslagen. Upphovsmannens tillstånd krävs för offentliga framföranden och annan spridning. Denna pjäs förmedlas genom dramatikern eller hans/hennes förläggare.

Texten är hämtad ur *Marionettspel: Dödens arlekin. En skugga. Herr Sleeman kommer*. Stockholm, 1917.

Herr Sleeman kommer

Spel i en akt

text: Hjalmar Bergman

Herr Sleeman kommer

Rollista

TANT BINA
TANT MINA
ANNE-MARIE
JÄGAREN
HERR SLEEMAN

av Hjalmar Bergman
© 2007 DramaDirekt, <http://www.dramadirekt.com>

Herr Sleeman kommer

av Hjalmar Bergman
© 2007 DramaDirekt, <http://www.dramadirekt.com>

(Scenen: Rum i en vindsvåning.

I fonden ett tämligen stort fönster, varigenom man ser ut över tak och skorstenar, längst bort en blånande skog.

Kammaren är de båda gamla fröknarnas helgdagsrum och följaktligen uppfyllt av allehanda prydnadsföremål, bric-à-brac, atenienser, piedestaler o. s. v., allt i mer eller mindre avskryvade former och framför allt färgsammansättningar. När ridån går upp är emellertid såväl möbler som prydnadsföremål dolda i blå- och vitrandiga överdrag. Rummet får härigenom ett enklare, renare och behagligare tycke, helst det brutna, vita taket och tapeten, ljusblå, väl stämmer överens med överdraget. De båda gamlas smaklöst utstofferade dräkter äro likaledes i första delen av akten dolda under blå- och vitrandiga hushållsförkläden. Anne-Maries dräkt är hela tiden densamma, en blå- och grönrutig bomullsklänning av rätt småflicksaktig typ.

Det är sensommarafton. Solnedgången ger rummet, som tänkes ligga åt väster, en vacker, vänlig belysning.

Tre dörrar, två mindre, låga, vita på var sin sida om rampen, en större på högra väggen längre bort i fonden. Det är entrédörren.

Möblerna ordnas efter behag. På höger vägg mellan de båda dörrarna står emellertid en moraklocka, likaledes övertäckt men i gång. Mitt på scenen ganska nära rampen en grupp bestående av två stora emmastolar och ett bord vars runda skiva mäter vid pass trekvarts meter i diameter.

När ridån går upp sitta de båda gamla i emmastolarna. Mina broderar, Bina har en strumpstickning i knät, men är sysselsatt med att för tredje eller fjärde gången genomläsa ett brev, vars rader hon följer med strumpstickan.)

MINA

(broderande.)

Tänk!

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

(läsande.)

Ja — tänk —

MINA

Vilken lycka!

BINA

Jo — det kan du säga —

MINA

Vid så unga år!

BINA

Bara barnet.

(Kort paus.)

MINA

(låter arbetet sakta sjunka.)

Men tänk — syster Bina — om vi ändå skulle —

BINA

(fixerar henne över brillorna, kort.)

Va då?

MINA

(skyggt.)

Om vi skulle be honom vänta ett år? Hon är bra ung.

BINA

(beskt.)

En flicka är aldrig för ung att bli lycklig. Att hon kan bli för gammal, det ser man exempel på. Gunås.

MINA

(suckande.)

Ja — gunås.

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

Ett år är långt. Man vet aldrig, vad som kan inträffa.

(Mina suckar.)

BINA

En ung flicka är utsatt för många frestelser. Hur gick det med syster Mathilda?

MINA

(ängsligt.)

Å, tala inte om det, tala inte om det!

BINA

(beskt.)

Låt bli att tala själv, då.

(Anne-Marie sticker in huvudet genom dörren till vänster.)

ANNE-MARIE

Är det riktigt säkert? Ska det inte vara fyra koppar?

BINA

(strängt.)

Tre koppar, barn, har jag sagt.

ANNE-MARIE.

Av bästa servisen?

BINA

Bästa servisen.

(Anne-Marie ut.)

MINA

(med ett stilla fnitter.)

Nu är hon allt fasligt nyfiken?

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

(allvarligt.)

Hon har skäl att vara nyfiken.

(Stoppas brevet i kuvertet, slår på det med strumpstickan högtidligt.)

Här, syster Mina, har vi Anne-Maries lycka.

MINA

Ja tänk — i ett litet kuvert. Får jag se.

(Tar brevet, granskar och luktar på det.)

ANNE-MARIE

(sticker in huvudet.)

Ska det vara alla sorters småbröd?

BINA

(högtidligt.)

Alla sorter.

MINA

(förskräckt.)

Men inte för många!

BINA

Tre av varje sort.

(Anne-Marie ut.)

MINA

(visar på brevet, svärmiskt.)

Vilken fast och manlig stil.

BINA

(stickar, kort.)

Han har inte skrivit det själv.

MINA

(besviken.)

Å — har han inte skrivit det själv?

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

Nej, han har skrivaresjukan.

MINA

Nå, i hans ställning gör det ju ingenting. Han behöver väl aldrig skriva ett ord själv?

BINA

Bara sitt namn. Och det gör han med kautschukstämpel.

MINA

(efter en liten paus, skyggt.)
Och det där andra då?

BINA

(skarpt.)
Vilket andra?

MINA

I benen?

BINA

(kort.)
Det är en annan sjukdom.

MINA

(med en lätt suck.)
Ja, han behöver ju inte gå så mycket själv.

(Anne-Marie in med en liten kaffebricka som hon sätter på bordet.)

ANNE-MARIE

(glatt.)
Nej, vet ni vad! Ska vi dricka kaffe i förmaket på blanka vardan! Och bästa servisen och alla sorterna. Nej, jag tror ändå, att någon ska komma.

(De båda gamla mysa hemlighetsfullt mot varandra. Anne-Marie tar en mindre stol och sätter sig bakom bordet med ansiktet mot rampen.)

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

(under tiden.)

Du har rätt, Anne-Marie. Det är någon som kommer.

ANNE-MARIE

I kväll?

BINA

Det vore mindre passande.

MINA

Å hu då — en karl så här dags.

ANNE-MARIE

(håpen.)

År det en karl?

BINA

(rättande.)

En herre. Slå i, Anne-Marie. Två bitar för mig.

MINA

Och tre för mig.

ANNE-MARIE

(serverande.)

Känner jag honom?

BINA

Kanhända. Jo, du har sett honom. Och du har hört oss tala om honom i varma ordalag. Han var en gång i tiden din stackars mors förmyndare och enda stöd.

ANNE-MARIE

(lugnt konstaterande.)

Jaså, det är en gammal herre.

BINA

Medelålders. Utan honom hade din olyckliga mor sjunkit ännu —

av Hjalmar Bergman

© 2007 DramaDirekt, <http://www.dramadirekt.com>

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE
Vad heter han?

BINA
(högtidligt.)
Herr Sleeman.

MINA
(med rörelse.)
Nu är det sagt.

ANNE-MARIE
(eftersinnande.)
Å-å — jo, jag minns. Jag minns honom, tant!

MINA
(rörd.)
Nej, tänk. Hon minns honom. Det är ett lyckligt omen.

ANNE-MARIE
(springer upp, framom bordet.)
Är det inte han, som går så här?
(Hon härmar en tabetikers stela och besvärade gång, dock utan de karakteristiska kurvorna.)

MINA
(med ett stilla fnitter.)
Det är inte olikt.

BINA
(strängt.)
Anne-Marie! Man härmar inte en sjuk.

ANNE-MARIE
(förskräckt.)
Är han sjuk?

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

(något besvärad.)

Inte sjuk. Men sjuklig.

ANNE-MARIE

(tillbaka till sin plats.)

Stackars han!

BINA

Just därför behöver han stöd och öm omvårdnad. Han skriver till oss —

MINA

(ängsligt.)

Kaffet blir kallt.

BINA

(rör om, höjer koppen.)

Nu dricka vi för din välgång, lilla Anne-Marie.

MINA

Ja, det gör vi!

ANNE-MARIE

(leende.)

Vad ni är lustiga i kväll. Skål!

BINA

Och nu ska du få höra hans brev.

ANNE-MARIE

Angår det mig då?

BINA

Det angår dig.

(Läser.)

Högtärade fröken Bina, värderade fröken Mina —

Herr Sleeman kommer - Akt I

MINA

(mysande.)

Ja, värderade var det —

BINA

(skarpt.)

Högtärade torde vara lika mycket värt. Avbryt mig inte.

(Läser.)

Som svar å eder aktade skrivelse av den tjuuguåttonde sistlidne maj, ber jag få meddela att jag tagit däri anförda klagomål under samvetsgrann och välvillig prövning.

(Vid sidan.)

Jag skrev nämligen och klagade över våra knappa omständigheter. Han

svarar —

(Läser.)

Tolvhundra kronor giva i sanning icke något rikligt levebröd åt tre personer, även om dessa äro ogifta fruntimmer med små och anständiga pretentioner.

ANNE-MARIE

Men vi ha det ju så bra —

BINA

(skarpt.)

Jaså, du tycker det? Avbryt mig inte.

(Läser.)

Ehuruväl jag skärskådat saken från alla sidor, ser jag ingen möjlighet att öka edra inkomster.

(Mina suckar tungt.)

Återstår således att taga under betraktande, huruvida edra utgifter på något anständigt sätt kunna minskas. Jag tror mig ha funnit detta sätt. Det torde icke vara eder obekant, att min hälsa på senare tid lämnat åtskilligt övrigt att önska. Under sådana omständigheter börjar jag finna ungarlivets ensamhet tryckande, och har jag i anledning därav beslutat söka ett ömt och troget sällskap för mina återstående levnadsdagar.

(Mina suckar tungt.)

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

(skarpt.)

Mina — kan du inte vänta med att sucka?

MINA

(förskräckt.)

Jo, jo — jag ska vänta —

BINA

(läser.)

Först som sist vill jag meddela eder den som jag vill hoppas angenäma nyheten, att mitt val fallit på den olyckliga Mathildas dotter, eder niece, lilla Anne-Marie.

ANNE-MARIE

(förskräckt.)

Men varför? Han känner mig ju inte —

BINA

Vänta får du höra.

(Läser.)

Givetvis har jag först efter moget övervägande fattat mitt beslut, därvid huvudsakligen stödjande mig dels på det i sagda eder skrivelse inneslutna fotografiska porträttet och i ännu högre grad på det vitsord, min högtärade giver Anne-Marie såsom varande en oskyldig, av världen ännu oberörd ung person med ett glatt, vänligt lynne, dessutom huslig och icke utan begåvning i musikaliskt hänseende —

(Daskar henne på kinden.)

Ja du, ett så vackert betyg fick du av tant Bina.

MINA

Ja, tacka den snälla tant Bina!

ANNE-MARIE

(nedslagen.)

Tack snälla —

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

(läser.)

Samtidigt som jag från edra skuldror lyfter en tung börda, fullföljer jag sålunda mitt eget syfte i det jag med det snaraste upptager lilla Anne-Marie i mitt hus.

ANNE-MARIE

(ängsligt.)

Ja, med jag har det så bra här. Kära, får jag slippa?

(Kort paus. Mina suckar.)

BINA

(obevekligt.)

Jag ska läsa om meningen. Samtidigt som jag från edra skuldror lyfter en tung börda. — Vill inte Anne-Marie tillåta herr Sleeman att befria oss gamla från en tung börda?

ANNE-MARIE

(tungt.)

Jo, jo.

Men vad ska jag göra hos herr Sleeman?

BINA

Jag förstår din oro, barn. Du tror kanske, att du ska bli någon sorts bättre piga. Men hör nu, vad herr Sleeman uttryckligen säger.

(Läser.)

Redan på förhand uppfylld av varma känslor, skyndar jag att i morgon möta min unga brud.

(Kort paus.)

Förstår du?

(Anne-Marie sänker huvudet.)

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

(läser.)

Från och med samma dag åtar jag mig alla de utgifter, som äro för hennes person nödvändiga och hoppas jag i gengäld få röna ett vänligt och glatt mottagande. Jag avreser härifrån med nattåget och skall om intet oförutsett inträffar, anlända till eder bostad klockan precis åtta. Inneslutande mig i de ärade damernas bevågenhet förblir jag eder förbundne J. O. Sleeman, landssekreterare.

(Kort paus, Anne-Marie sitter med nedböjt huvud.)

MINA

(för att bryta tystnaden.)

Har — har han skrivit namnet själv?

BINA

Nja — med stämpel.

(Kort paus. Moraklockan slår åtta slag.)

ANNE-MARIE

(far upp i förskräckelse.)

Å tant, tant! Nu slog hon åtta!

BINA

Din lilla toka, du hör ju att det är i morgon bitti. Fattas bara att en fästman skulle göra visit så här dags.

MINA

(med stilla fnitter.)

Det finns såna fästmän också.

BINA

Mina!

Herr Sleeman kommer - Akt I

MINA

(reser sig.)

Nej, nu får jag lov att se på solnedgången.

(Bort till fönstret.)

Ni kan tro, att det är grant över skogen.

ANNE-MARIE

(dröjande.)

Tant Bina — är jag verkligen en sån tung börda?

BINA

(besvärad, men resolut.)

Ja, mitt kära barn. Alltfrån den stund då din olyckliga mor —

ANNE-MARIE

(hastigt.)

Ja, ja, ja — jag vet. Du behöver inte säga mer. Får — får jag gå och lägga mig nu?

BINA

Lägga dig? Är du tokig? Mina, hon vill gå och lägga sig! Vi ska väl resonera om saken —

ANNE-MARIE

Det är ju ingenting att resonera om. Herr Sleeman kommer. — Och så är det ingenting mer.

BINA

Du är tokig! Och mottagandet då? Vet du ens, hur du bör hälsa på en man sådan som han?

ANNE-MARIE

Jag tar honom väl i hand.

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

(hånfullt.)

Ja visst ja! Och skakar hand — god dag, god dag — alldeles som du gör med den där —

(Fnyser.)

— grönklädda personen. Å, jag har nog sett er. Men nu blir det slut med sånt där.

Vet du egentligen vad en landssekreterare är för någonting? Han är — den högste — i — hela — länet — näst landshövdingen.

ANNE-MARIE

(matt.)

Å — är han?

BINA

Ja, du har visst inte riktigt förstått, vad det är, som ramlar ned på dig.

ANNE-MARIE

Nej — kanske —

BINA

Han står så oändligt högt över dig. Inte så mycket över mig och Mina. Vår far fick i alla fall löjtnants avsked. Men din far, kära barn —

ANNE-MARIE

Å tant — får jag slippa —

BINA

Nej, det får du inte. Eftersom du inte tycks uppskatta din lycka. Din far var en vanlig simpel skogsarbetare. Det var han.

ANNE-MARIE

(ser mot fönstret, sakta.)

Det är kanske därför jag tycker så mycket om skogen.

BINA

Bevars! Du tycker om skogen därför att den är full med unga jägare. Men om du inte tar dig till vara så går det med dig som —

Herr Sleeman kommer - Akt I

MINA

(klappar lätt i händerna.)

Bina lilla — Bina lilla — det är ju en glädjedag.

BINA

Ja, det borde vara det.

Nå, nå. Nu ska du först och främst ta av alla överdrag och damma riktigt väl.

ANNE-MARIE

Ja, tant.

BINA

Men du får inte stanna uppe för länge, så att du blir blek. Herr Sleeman väntar att få se en blomstrande ung flicka. Nu ska vi tänka oss mottagandet. Kom Mina och stå inte och gapa på solen.

Jag tror nästan, att vi till en början lämna dem ensamma? Vad säger Mina?

En tête-à-tête —

ANNE-MARIE

(bedjande.)

Å nej — tant —

BINA

Jo, det gör vi. Den lilla friheten kan vi unna honom, eftersom han är en mogen man. Och så har Mina och jag en liten surpris i beredskap. Du glömde väl inte att beställa buketterna?

MINA

Tror någon det! Förlovningsbuketter!

BINA

Du kan till exempel stå här vid stolen. Mina får hålla utkik i sitt fönster och säga till när han kommer. Å ja du får god tid på dig. Du hör hans steg i trappan — han — han går ju lite långsamt —

Anne-Marie — hör du vad jag säger?

ANNE-MARIE

(vaknande.)

Jo, jo — jag hör hans steg i trappan — han går ju lite långsamt —

av Hjalmar Bergman
© 2007 DramaDirekt, <http://www.dramadirekt.com>

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

(otåligt.)

Ja, jag menar att du kan stå här i en otvungen och naturlig ställning. Så knackar han. — Mina, låtsas att du är Sleeman och gå ut och knacka.

MINA

(trippas fnittrande mot entrén.)

Vad den Bina kan hitta på.

(Ut.)

BINA

Inte stå och hänga. Glatt och vänligt. Knacka, Mina!

(Knackning.)

Nå, vad säger du nu?

ANNE-MARIE

(med en lätt rysning.)

Stig in.

BINA

(hånfullt.)

Ja visst ja! Stig in.

Nej. — Var så god och stig in.

(Mina in, fnittrande.)

BINA

Först kan du se lite överraskad ut. Så här. Men det byts genast i ett igenkännande leende. Och vad gör Anne-Marie så?

(Anne-Marie knixar.)

BINA

Nej, söta barn! Så här!

(Djup nigning.)

Oändligen välkommen herr Sleeman.

(Anne-Marie niger djupt.)

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

Vänta lite. Vi sticker in hans brev i barmen — så här — så förstår han, att du känner dess innehåll — det underlättar hans förklaring. Nu tänker vi oss, att han tar ett par steg. Säg någonting, Mina, hitta på —

MINA

(förställd röst, fnittrande)
Min ljuva flicka —

BINA

Du går honom till mötes och fattar hans hand. Ja — Mina — ska hon kyssa honom på hand? Nej, nej, det tycker jag inte. Det betonar för mycket hans ålder. Det är bättre att han kysser dig på hand. Å man får vara så grannlaga — så grannlaga — du lyfter din hand — så här —

MINA

Men tänk Bina lilla — om han skulle kyssa henne på kinden — eller — eller kanske på mun?

BINA

Skäms gamla människa att ha sådana funderingar. Har nu Anne-Marie förstått mig? Det vill så mycket till att fångsla en man. I synnerhet en man med god ställning och säkra inkomster. Ja, ja, vi får ta om det i morgon bitti. Laga nu bara att överdragen komma bort. Mina — klockan är strax nio. Vi får inte vara för glåmiga vi heller. God natt, mitt barn. Tänk på att din lycka kommer närmre för var minut som går. Herr Sleeman sitter redan på tåget. God natt, Mina. Du har väl satt buketterna i vatten? Ja, ja då. Sov gott.
(Ut genom lilla dörren till höger.)

(Mina låser entrédörren och tar ur nyckeln. Anne-Marie hastigt bort till henne.)

ANNE-MARIE

Tant Mina — får jag gå ut i skogen i kväll?

MINA

Nä, nä, nä lilla barn. Nu får det vara slut med det.

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE

Bara i kväll. I morgon kommer herr Sleeman.

MINA

Ja, gudskelov — sen har jag inte något ansvar. Och sen du väl blivit gift, lilla barn, sen får du gå i skogen hur mycket — hur mycket du bara vill —

ANNE-MARIE

(går bort mot fönstret.)

Då ja — då kanske jag inte vill.

MINA

(går mildt fnittrande mot vänstra dörren.)

Hi, hi, hi — Tro det, Anne-Marie? hi, hi, hi — Sov gott. Och dröm om skogen.

(Ut.)

ANNE-MARIE

(vid fönstret, knäpper händerna bakom nacken, sakta.)

Dröm — om — skogen.

(Rycker sig lös.)

Nej — överdragen var det

(Bort till klockan och börjar lossa, lägger plötsligt armen över ögonen.)

Nej, nej — jag kan inte se på klockan —

(Klockan slår nio slag.)

ANNE-MARIE

(låter armen sjunka.)

Stackare jag — den går, den går, den går ändå. Och herr Sleeman kommer.

(Bort till stolen.)

Jaså — här ska jag stå.

Och så hör jag hans steg i trappan. Jag har god tid — för han går ju — lite långsamt. Men till sist så knackar han.

(Knackar i stolskarmen, bugar inbjudande.)

Var så god och stig in.

(Det knackar hårt på entrédörren. Anne-Marie spritter till. Det knackar än hårdare. Hon smyger på tå mot dörren.)

av Hjalmar Bergman

© 2007 DramaDirekt, <http://www.dramadirekt.com>

Herr Sleeman kommer - Akt I

JÄGARENS RÖST
(dämpad, men tämligen stark.)
Anne-Marie! Anne-Marie!

ANNE-MARIE
(dämpat.)
Walter!

JÄGAREN
Öppna, Anne-Marie!

ANNE-MARIE
Jag kan inte.

JÄGAREN
Kom ut. Kom med mig i skogen. Det är så vackert i skogen i kväll.

ANNE-MARIE
(ser mot fönstret, upprepar.)
Det är så vackert i skogen i kväll.
(Ändrad ton.)
Jag kan inte, Walter. Tant Mina har reglat. Det är slut nu.
— — —
Det är slut nu, Walter. Du måste gå.
— — —
Du måste gå.

JÄGAREN
Jag går, men jag kommer igen.

BINA
(in från höger.)
Anne-Marie — du talade med någon?

MINA
(in från vänster.)
Anne-Marie?

Herr Sleeman kommer - Akt I

BINA

Hon talade med någon.

MINA

Hon talade med sig själv, den token.

ANNE-MARIE

(lugnt.)

Jag talade med Walter. Han knackade nyss på dörren och bad mig komma ut.

BINA

Mina — du har väl nyckeln?

MINA

Låst och reglat.

BINA

Mina — jag är rädd att du inte har hållit god uppsikt över Anne-Marie.

MINA

Så gott jag förmått, Bina. Men jag säger bara — gudskelov att herr Sleeman kommer.

BINA

Ja, gudskelov att han kommer.

(Ut.)

MINA

(hotar med fingret.)

Ja, ja du — ja, ja du —

ANNE-MARIE

Å, tant behöver inte hytta. Han har ju gått.

MINA

Laga bara att han inte kommer igen.

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE

(Ilgiltigt.)

Vilken väg skulle han då komma?

MINA

(med milt fnitter.)

Hi, hi, hi — det kan man inte veta —

(Gnolar med sprucken röst.)

Då linden står grön

får jägarn sin lön

uti skogen.

(Ut.)

(Anne-Marie står nu åter vid stolen, börjar långsamt lossa banden men upphör efter en liten stund, stirrar framför sig, hypnotiserad.)

ANNE-MARIE

(lätt sjungande tonfall.)

Dåå — hör jag hans steg. Han går ju lite — långsamt. Så knackar han. Så stiger han in. Då gör jag så här.

(Niger djupt.)

Oändligen välkommen, herr Sleeman.

Så går jag fram till honom och lyfter min hand så här. Och då kysser han mig på hand.

(Ser på sin hand.)

Precis — klockan åtta — i morgon.

JÄGARENS RÖST

(viskande, men starkt.)

Anne-Marie! Anne-Marie!

(Hon spritter till, smyger på tå till dörren och lyss.)

JÄGAREN

Anne-Marie! Öppna fönstret!

Herr Sleeman kommer - Akt I

(Anne-Marie fram till fönstret. Jägaren, en grönklädd ung man — i mössan en fjäder — svingar sig upp i karmen, tar Anne-Marie i famn, alltjämt sittande i fönstret.

Solen har nu gått ned, men ljuset är ännu rött och tämligen starkt.

Efter ett ögonblick gör Anne-Marie sig lös och skyndar på tå bort till de gamlas dörrar för att lyssna. Jägaren stiger in i rummet. Hans dräkt är något i oordning, och när han kastar mössan på en stol, lossnar fjädern och faller till golvet.

Anne-Marie livligt emot honom.)

ANNE-MARIE

(skrattar lågt.)

Nej, så du ser ut, din stackare! Hur kom du upp på taket?

JÄGAREN

Klättrade som en katt. Äsch, det var ingen konst. Brandstegen räcker ända upp till takkanten. Sen var det bara att ta sig över själva åsen. Det gick galant. Vet du vad? Det skulle du också kunna göra.

(Livligt.)

Anne-Marie lilla — jag ska hjälpa dig. Följ med! Å, det är obarmhärtigt att sitta instängd. Kom, Anne-Marie, kom!

ANNE-MARIE

Du pratar. Jag med mina vida kjolar.

JÄGAREN

Jag vet. Du tar av dig kjolarna och gör ett litet knyte. Det kastar vi före oss.

ANNE-MARIE

Kan inte — kan inte — för mina gamla stoppade strumpors skull —

JÄGAREN

Som ingen ser!

ANNE-MARIE

Kan inte — kan inte — är alldeles för tung.

Herr Sleeman kommer - Akt I

JÄGAREN

Så tung, att jag ska bära dig!

ANNE-MARIE

(lägger armen över ögonen, sakta.)

Kan inte — kan inte. För i morgon —

(Plötsligt, pekar på klockan.)

— precis klockan åtta — kommer herr Sleeman.

JÄGAREN

Vem är det?

ANNE-MARIE

(likgiltigt.)

Du känner honom inte.

(Ändrad ton.)

Sätt dig i stolen — nej där — så att jag får se på dig.

(De ta plats i emmastolarna.)

Jaså — det är så vackert i skogen?

JÄGAREN

Om du kunde tänka dig! Och i kväll är det så mycket människor ute. Det är ju helgdagskväll. På dansbanan ha de musik och det är så många som dansa.

ANNE-MARIE

(barnsligt.)

Jag ginge hellre i den riktiga skogen. Djupt inne. Där det bara finns du och jag.

JÄGAREN

(lägmält, bedjande.)

Om du vill, Anne-Marie — — varför gör du inte?

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE

(dröjande.)

Därför att — därför att —

(Viskande, pekar på klockan.)

— tick tack — tick tack — tick tack ———

(Ändrad ton.)

Berätta mer. Finns det något annat skoj?

JÄGAREN

Skjutbanor förstås. Och en gumma, som förevisar talande papegojor. Jo, och det skojigaste, du! En dresserad apa!

ANNE-MARIE

(intresserad.)

Nä? Vad kan den för konst?

JÄGAREN

Lite av varje. Den är klädd som en herre och kliver så sakta och värdigt omkring på baktassarna —

ANNE-MARIE

(plötsligt.)

Jag vet. Jag vet hur den går?

(Springer upp.)

Den går så här.

(Går som när hon härmade Sleeman, skriker plötsligt till och slår ut med armarna.)

Walter!

JÄGAREN

(springer upp.)

Anne-Marie!

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE

(ängsligt.)

Nej, tyst, tyst! Tänk om vi väcker dem.

(Lys.)

Sätt dig. Så. Och här sitter jag. Och så berättar du något.

(Barnsligt, bedjande.)

Nej — nej — inte berätta. Utan — du ska säga något — Walter — säga något —

JÄGAREN

Vad vill du, att jag ska säga?

ANNE-MARIE

Ser du — jag ska fara bort. Snart.

JÄGAREN

Vart ska du fara?

ANNE-MARIE

(en smula snusföruftigt.)

Långt bort. Jag ska in i en bättre familj, ser du — jag är så besvärlig att ha — mycket äter jag — och kläder sliter jag — jag är en tung börda för tanterna —

JÄGAREN

Å, jag skulle vilja bära dig, jag!

ANNE-MARIE

(leende.)

Tro om du kunde? Jag är så tung.

(Allvarligt.)

Men herr Sleeman kan. För ser du — han är den högste i hela länet — näst landshövdingen.

JÄGAREN

Då är han väl gammal?

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE

Å ja. Så där. Medelålders. Han var — var mycket snäll mot mamma. Mamma var så olycklig. Ser du pappa, han var bara vanlig skogsarbetare. Ingenting annat. Och Sleeman — ja — jag vet just ingenting om honom. Jag vet bara — att — att han kommer.

(Glider ned ur stolen och stöder sig mot Walters knä, ser åt rampen, livligare.)

Du får allt skynda dig, Walter. Hon går, den där otäckan — tick tack. Du ska säga något. Du kan väl förstå, att när jag är långt borta i den där fina familjen, så måste jag ha något att tänka på.

(Tar honom plötsligt om huvudet.)

Walter! Se mig in i ögonen. Riktigt. Ser du inte, vad du ska säga?

JÄGAREN

(halvt förlägen.)

Att du har vackra, vackra ögon.

ANNE-MARIE

(besviken.)

Å ja, det var ju bra. Fast inte var det — det.

(Reser sig, lyss, ofrivilligt, hypnotiserad.)

— så hör jag hans steg. Han går ju — lite långsamt —

JÄGAREN

(springer upp.)

Nej, nu måste du säga, vad det är! Har det hänt något?

ANNE-MARIE

(likgiltigt.)

Hänt — hänt — ja — det händer ju alltid något — för var minut, som går —

(Plötsligt, ivrigt, viskande.)

Hör du — hör du — om vi skulle kunna — kunna stanna den där?

(Pekar på klockan.)

JÄGAREN

Det vore också en konst att stoppa en gammal moraklocka.

(Raspar opp överdraget, öppnar dörren.)

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE

Vad hon ser elak ut i ansiktet!
Står hon nu?

JÄGAREN

Till domedag. Om ingen sätter henne i gång.

ANNE-MARIE

(går emot honom med utbredda armar, smeksamt.)

Vad du kan! Vad du kan!

(Slår armarna kring hans hals.)

Men bära en sån här tung, tung börda — det kan du inte. Nej, nej, nej!

Försök inte! Säg i stället — någonting —

(Halvt sjungande, smeksamt lockande.)

— någonting — någonting — någonting —

(Tystnar plötsligt, trycker honom hårt intill sig och stirrar honom in i ögonen.)

JÄGAREN

(efter ett ögonblick, blygt, barnsligt.)

Jag älskar Anne-Marie.

(Anne-Marie böjer sitt huvud långsamt fram mot hans och kysser honom.

Gör sig sakta lös, men lägger armen kring hans hals, han tar henne om livet.

De gå fram till stolarna.)

ANNE-MARIE

Sitt nu här en liten stund till. Nej — jag ska inte sitta i knä. Det är så fult. Jag ska ligga så här som jag gjorde förut —

(I sin förra ställning.)

Och så säger du någonting mera. Jag är så glupen, käre. Jag vill ha mycket, mycket, mycket. Säg någonting —

(Skälmskt.)

— nästan — nästan lika vackert som nyss.

JÄGAREN

Vill inte Anne-Marie säga någonting.

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE

Nej — Anne-Marie kan ingenting säga, ingenting vackert.

JÄGAREN

(böjer sig ned över henne.)

Då säger jag, att Anne-Marie är min käreasta vän, utom vilken jag ingen vän haver.

ANNE-MARIE

(leende.)

Ja, det lät också vackert.

JÄGAREN

Och så säger jag, att Anne-Marie är i mina tankar vart jag går och i mina drömmar när jag sover.

ANNE-MARIE

(vemodigt.)

Tänk, allt det där skulle jag aldrig kunna hitta på. Har du läst det i en bok?

JÄGAREN

Jag läser i mitt hjärta.

ANNE-MARIE

Mera.

JÄGAREN

Bara det, att jag vill dö samma dag och samma timme och samma sekund som Anne-Marie.

ANNE-MARIE

(dröjande, betänksamt.)

Det lät sorgligt — men mycket, mycket vackert.

(Brister plötsligt i gråt.)

Jag är så olycklig, lille Walter. Börjar jag nu gråta, slutar jag visst aldrig.

JÄGAREN

(stryker henne över huvudet, vekt, naivt.)

Sorgen har många tårar.

av Hjalmar Bergman

© 2007 DramaDirekt, <http://www.dramadirekt.com>

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE

(med stigande feber.)

Nej — nej — det blir inga tårar — inte i afton — inte i natt. Jag kan väl vänta med att sucka. Nu ska jag vara glad —

(Upp, slår ut med armarna.)

Ja, jækeln, jækeln! Glad lille Walter! Nu ska vi dansa. Vänta — nej, vänta — jag vill dansa ensam —

(Tar några danssteg, smeksamt.)

Du har givit mig så mycket vackert. Jag har ingenting att säga min älskade. Jag är fattig och har ingenting att giva honom. Jag vill dansa inför min älskade.

(Dansar.)

Så här? Jag har aldrig lärt dansa — jag — men det kan man väl ändå — nu niger jag för min herre — och tar ett steg och höjer mig på tå — det är vägen till min herres hjärta — nu svänger jag runt — runt —

(Lätt hisnande.)

— 0 det är som att flyga — jag kommer långt, långt bort — i skogen — fast jag är tung — kan ändå flyga — se på mig — se på mig —

(Andlöst flämtande.)

Walter! Walter!

(Dansen stillnar av, osäkert.)

Nej — nej — nu tar åldern sin rätt — nu är jag en ärbar fru — trippar så nått — ett steg fram — ett steg åt sidan — så svänger jag så lätt — så lätt — i en piruett — och så ett steg — ett steg —

(Dansen allt tyngre, ändrad ton.)

— steg — hör jag — hans steg — steg —

(Stannar och stirrar framför sig.)

— han går — lite långsamt —

(Stöder sig mot stolen.)

JÄGAREN

(tar henne vid handen, lågmält, enträget.)

Anne-Marie — kom — kom med — kom med dit ut. Kan du se att det glittrar rött över skogen ännu? Lockar det inte? Hör? Hör du musiken? Å, det finns ingen på hela dansbanan som kan dansa som du. Du får gå in fritt, bara för att du är så vacker. Men jag ska bjuda dig. Du ska få gå i alla tälten. Och se allting. Och köpa vad du vill. Och jag ska skjuta på skjutbanan. Där finns så stiliga pris. Jag ska skjuta ned dem åt dig. För skjuta kan jag — å kom.

av Hjalmar Bergman

© 2007 DramaDirekt, <http://www.dramadirekt.com>

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE

(leende.)

Du är ju så fattig, Walter —

JÄGAREN

Skräp! Nog har jag pengar för i natt. Jag har en tvåkrona och sexti öre i koppar. Det räcker långt —

ANNE-MARIE

(blitt, barnsligt.)

Långt inne i skogen behövs inga pengar. Där ville jag alltid vara.

JÄGAREN

Du får vara där hela natten. Det är många timmar, Anne-Marie, många minuter, många sekunder. Vad angår oss vem som kommer klockan åtta i morgon —

(Anne-Marie spritter till, rätar upp sig och gör genast en djup nigning, går med sirliga steg mot dörren i det hon sakta höjer handen, stannar och rycker den plötsligt till sig, brister i ett klingande skratt och virvlar runt på tåspetsarna, springer upp på en stol.)

ANNE-MARIE

(ropar.)

Kom, Walter, kom! Tag mig! Jag är så tung, tung, tung!

(Jägaren bär henne till fönstret.)

ANNE-MARIE

(samtidigt, jublande.)

Bär mig långt, fast jag är tung, långt, långt. I skogen. Min stackars gosse, min vän, min älskade, mitt hjärtas hjärta.

(Han sätter henne i fönstret och svingar sig själv över karmen. Anne-Marie tar honom om huvudet och ser honom in i ögonen.)

Herr Sleeman kommer - Akt I

ANNE-MARIE

(lidelsefullt och barnsligt.)

Långt inne i skogen skall du säga det än en gång. Och du skall säga det hundra gånger och tusen. Det vackra du vet. Det skall susa i mina öron, som skogen susar. Det skall susa i mina öron hela livet. Och ingenting annat vill jag höra.

(Jägaren glider ner ur fönstret. Man ser hans händer sträckta efter Anne-Marie.)

ANNE-MARIE

(inåt, gällt, trotsigt.)

Oändligen välkommen herr Sleeman —

(Glider hastigt ned ur fönstret.)

(Kort paus. Skymningen nu något starkare. Bina in från höger, iförd lång nattkappa, ljus.)

BINA

Anne-Marie? Anne-Marie?

(Söker, stannar, ropar ilsket.)

Mina!

(Mina in, klädd som förut. Under hela scenen har hon svårt att dölja ett sakta invärtes fnitter.)

MINA

Bina lilla?

BINA

Var är Anne-Marie?

MINA

Vet jag det? I sin säng är hon inte.

BINA

Jag hörde henne nyss.

Herr Sleeman kommer - Akt I

MINA

Då kan hon inte vara långt borta.

(Tassar omkring.)

(Bina finner och tar upp jägarens hattfjäder.)

BINA

(skarpt.)

Mina — vad är det här?

MINA

Nej, så en stor fjäder! Kan det ha varit en fågel i rummet? Fönstret står öppet.

BINA

Mina — du är med i komplotten. Du har hjälpt dem.

MINA

(lägger händerna bedyrande på bröstet.)

Nej, min söta — har jag levat i sexti år utan äventyr, så inte går jag och hjälper andra på gamla dar.

BINA

(ursinnigt.)

Häxa!

MINA

(med from hörselvilla.)

Ja, det blir oss en läxa.

BINA

Och om Sleeman får veta?

MINA

(oroligt.)

Kära söta, inte får han veta?

BINA

Ska vi inte säga —?

av Hjalmar Bergman
© 2007 DramaDirekt, <http://www.dramadirekt.com>

Herr Sleeman kommer - Akt I

MINA

Det har vi inte rätt till, Bina —

BINA

(hånfullt.)

Trodde att det var vår plikt.

MINA

Att förstöra flickans framtid?

BINA

Gamla stycke!

MINA

(milt.)

Var och en sitt tycke.

BINA

(går mot sin dörr, vänder.)

Om hon inte är hemma, när han kommer?

MINA.

Hon vet väl hut! Hemma klockan sju.

BINA

(vid dörren.)

Gamla råtta!

MINA

Ja, senast åtta.

(Bina ut. Mina guppar av stilla fnitter. Går sakta mot sin dörr, vänder sig om och kastar på fjädern en slängkyss mot fönstret. Gnolar med sprucken röst.)

När linden står grön

får jägarn sin lön

uti skogen.

(Ut.)

*(Ridån faller för att omedelbart åter lyftas. Scenen oförändrad, men belysningen grå, trist morgondager.
Anne-Marie står ett stycke framför fönstret med ansiktet vänt mot rampen. Hon är blek, saknar uttryck, stel — eljes oförändrad. Ögonlocken hållas under hela scenen ända fram mot de sista replikerna något sänkta. Hon står till en början orörlig och tycks okänslig för ljud och beröring.
Mina, utan förkläde, alltså i hela sin stass, står vid ridåns uppgång framför klockan som hon just nu satt i gång, stänger dess dörr och börjar skyndsamt befria möblerna från överdragen. Efter ett ögonblick kommer Bina till hjälp, de båda systrarna flaxa från möbel till möbel som fula grå fjärilar; de yttra icke ett ord men giva varandra anvisningar och uppdrag med gester. Vid Anne-Marie fästa de ingen uppmärksamhet, endast att Mina en gång ställer sig framför henne och fingrar på hennes kinder för att skaffa dem färg.
Anne-Marie fullständigt oberörd.
Först när moraklockan börjar surra till slag, rycker hon till — helt lätt — och går med långsamma, avmätta steg fram till stolen, där hon intar den inlärdas ställningen. Alltsammans fullkomligt lugnt.
Systrarna ha nu lagt sista handen vid städningen. Mina upptäcker att Anne-Marie bytt plats och pekar på henne.
Klockan slår åtta.
Systrarna lyss. Bina skyndar bort till entrédörren och öppnar på glänt, ger tecken att hon hör någon komma. Efter en sista hastig överblick försvinna systrarna i resp. rum.
Anne-Marie orörlig.
Man hör nu tydligare och tydligare långsamma och hårda steg i stentrappa. Stegen tystna. Det knackar.)*

ANNE-MARIE

*(lågmält, med tom men icke obehaglig röst.)
Var så god och stig in.*

*(Herr Sleeman stiger in. Han går som Anne-Marie beskrivit, bakåtlutad, långsamt och automatiskt lyftande benen, även armarnas rörelse verka automat, alltså ungefär en tabetiker fast utan verkliga karakteristika. Stämman klanglös och knarrande. Hjässan kal. Ögonen slocknade men lysa glimtvis upp när han betraktar Anne-Marie.
Han stannar strax innanför dörren och tar av sig hatten.)*

Herr Sleeman kommer - Akt I

(Anne-Marie å sin sida utför punktligt sina rörelser. Lindrigt överraskad lyfter hon huvudet — icke ögonlocken — och presterar därefter ett "igenkännande leende", tar ett steg fram och niger djupt.)

ANNE-MARIE

Oändligen välkommen, herr Sleeman.

SLEEMAN

(bugar lätt.)

Fröken Anne-Marie?

(I stället för att svara fullgör hon sina åligganden, går med avmätta steg fram emot honom och lyfter under vägen långsamt högra handen. Denna rörelse får verka egendomlig men ej parodisk vilket hindras därigenom att Sleeman kommer henne något till mötes just för att kyssa handen. Handen sjunker tungt. De stå ett ögonblick tysta.)

SLEEMAN

Lilla Anne-Marie har kanske läst mitt brev?

ANNE-MARIE

Ja.

SLEEMAN

(med stel skalkaktighet.)

Bär det kanske på sig?

ANNE-MARIE

Nej. Jag har tappat brevet.

SLEEMAN

Tappat brevet?

ANNE-MARIE

Jag har tappat brevet i skogen.

(Kort paus.)

Herr Sleeman kommer - Akt I

SLEEMAN

Det är i alla händelser genomläst och begrundat? Vad säger Anne-Marie om mitt beslut?

ANNE-MARIE

(genast, utan trots.)

Ingenting.

SLEEMAN

Vill Anne-Marie därmed säga, att hon går min och tanternas önskan till mötes?

ANNE-MARIE

Ja.

(Sleeman kysser henne på kinden.)

SLEEMAN

Kom, kära barn. Jag är något trött efter resan.

(Stöder sig tungt mot hennes skuldra och går fram till stolarna, ställer henne framför sig och betraktar henne med uppflammande blick. Går i en halvcirkel omkring henne.)

Anne-Marie överträffar alla mina förväntningar.

(Viskande småslugt.)

Är det någon som hör oss?

ANNE-MARIE

Ingen.

SLEEMAN

(i sin förra ton.)

Då är det lämpligt att jag gör Anne-Marie min förklaring. Jag älskar Anne-Marie.

(Anne-Marie rycker till, ser upp.)

Herr Sleeman kommer - Akt I

SLEEMAN

Det kan tyckas egendomligt, att jag säger detta redan vid vårt första möte.
Men Anne-Marie har länge varit i mina tankar såväl om dagen i min
ämbetsgärning som ock om natten i mina drömmar.

ANNE-MARIE

(viker ett steg, utdraget.)

Å-å — —

SLEEMAN

(leende.)

Jag vill att Anne-Marie skall vara min käraste vän utom vilken jag ingen vän
haver.

*(Kort paus. Anne-Marie tar ett par steg emot honom och stirrar på honom i
förskräckelse.)*

ANNE-MARIE

(rösten vill stocka sig.)

Så vackert. Har ni läst det i en bok?

SLEEMAN

Jag läser i mitt hjärta.

(Kort paus.)

ANNE-MARIE

(med ångest.)

Kan — kan ni något mer?

SLEEMAN

Vad återstår att säga? Hela livet vill jag ha Anne-Marie vid min sida. Jag
ville dö samma dag, samma timme, samma sekund som Anne-Marie.

(Kort paus.)

ANNE-MARIE

(tonlöst, men utan ångest.)

Det lät mycket vackert. Men mycket, mycket sorgligt.

av Hjalmar Bergman

© 2007 DramaDirekt, <http://www.dramadirekt.com>

Herr Sleeman kommer - Akt I

*(Sleeman lägger sin arm ömt kring hennes skuldror och drar henne intill sig.
Anne-Marie lägger handen över ögonen.)*

SLEEMAN

Och vad säger Anne-Marie?

ANNE-MARIE

(som förut, utan gråt.)

Jag är så lycklig. Men börjar jag gråta, slutar jag aldrig.

*(Båda sidodörrarna öppnas, båda systrarna träda ut i all sin stass, båda
med stora buketter, båda grina sött, båda niga djupt, båda säga:)*

Vi gratulera!

(Sleeman vinkar nådigt.)

BINA

(plötsligt.)

Anne-Marie — gråter du?

SLEEMAN

Lugn, mina damer. Glädjen har också tårar.

Ridå